

## Het dagelijks leven in Oostende tijdens de bezetting (1940/44) (23) (deel 2)

door Roger JANSOONE

### “Secours d’hiver = Secours d’Hitler !”

Maar onvermijdelijk, wanneer in oorlogstijd alles propagandistisch toegespitst wordt op primaire zwart/wit-tegenstellingen, ontsnapte ook Winterhulp-België niet aan verdachtmakingen, vooral in de sluiipers, meer bepaald die van communistische strekking (O.F./F.I.), waar het niet lekker in de maag lag dat Winterhulp (hoe kon het ook anders?) opvallend gedomineerd werd door personaliteiten en organisaties van *christelijke* strekking. Kenschetsend voor de verzetsbeweging in België (en meteen ook voor de sluiipers) was die disparate spreiding over een brede waaier van extreemlinks tot zelfs extreemrechts, zoals de groep “Athos” van *Réseau Zéro*, later (in 1950) verantwoordelijk voor de moord op Julien Lahaut. Uiteraard voorspelde zo’n spanningsveld niet veel goeds voor de politieke toestand na de bevrijding! In tegenstelling tot Frankrijk, waar niet alleen extreemrechts doch veelal ook rechts hopeloos verstrikt raakte in de collaboratie, waardoor communisten (tot in Parijs!) het verzet vrijwel volledig in handen kregen, voor generaal de Gaulle in Londen een bestendige kommer, met noodgedwongen - via zijn legendarische vertrouweling Jean Moulin - een pragmatische en ook moeizame *cohabitation*, ... die Roosevelt en Churchill uiteraard niet veel vertrouwen inboezemde!

Doch in België draaide aanvankelijk eigenlijk alles rond de sleutelfiguur van koning Leopold III, of, beter gezegd, rond de houding *van Hitler* tegenover de koning én zijn politiek wel zeer belangrijke achterban van actieve “Leopoldisten” (zelfs in Londen goed vertegenwoordigd, met o.a. Minister De Vleeschauwer en een groep gevluchte Belgische officieren, en met in België - achter de schermen - ook nog de invloedrijke banken en holdings). Ja, indien die eigenzinnige en op almacht beluste Hitler bij de ontmoeting in Berchtesgaden zich wat “soepeler” en met een beetje “begrip” had opgesteld tegenover de koning en zijn “rechtmatige verzuchtingen” ... Maar door zijn botte weigering, met als gevolg het uitschakelen van de koning, verdween *in het centrum* het enige mogelijk bindteken tussen links en rechts en vanzelfsprekend des te meer tussen extreemlinks en extreemrechts, die nu elk hun *eigen weg* zouden gaan, links en extreemlinks via het door communisten gedomineerde O.F./F.I., en extreemrechts deels anti-nazi (de “Leopoldisten”) en deels pro-nazi (vooral via REX). En daardoor ontstond hier het uniek feit dat toen tijdens de oorlog tevens een extreemrechtse verzetsgroep (een overigens wijd vertakt netwerk!) daadwerkelijk strijd leverde *tegen* Duitsers en collaborateurs, om daarna in de Koude Oorlog al dadelijk een fanatieke ondergrondse anticommunistische beweging te vormen, met allerlei vertakkingen “in diverse kringen”, waardoor o.a. de moord op Lahaut nooit werd opgehelderd (... tenzij nu door jarenlang speurwerk *van historici*!). Bizar België!

Alzo ontstond tijdens de bezetting de leuze “Secours d’hiver = Secours d’Hitler !”, kwaadwillig en erg leugenachtig ... maar toch niet zonder negatieve gevolgen, vooral omdat dit ten slotte ook via de BBC werd verspreid, waardoor de Belgische regering in Londen zich aarzelend en zelfs weigerachtig begon op te stellen. Vanzelfsprekend had dit enige financiële gevolgen, zeer nadelig voor een organisatie die volledig afhankelijk was van “milde schenkers” ... en deels ook van “faciliteiten” via het buitenland. Achteraf is wel gebleken dat de Thesaurie van het Ministerie van Financiën “discreet” heeft moeten “tussenbeide komen”, wat echter niet kon zonder formeel akkoord van het College van Secretarissen-generaal, waarin intussen ook al enkele VNV-ers waren opgenomen. Ja, zoals gezegd, koken kost geld! En “pecunia non olet”!

Die verdachtmakingen waren een geschikte “springplank” voor aantijgingen na de bevrijding, en niet alleen tegen zij die behoorden tot het “Vlaams Kruis”. In die sfeer van toen had je niet veel nodig om van wat dan ook te worden “verdacht”! De “hoge beschermers” hadden - nogal

begrijpelijk - ook niet veel zin meer om hun nek uit te steken voor hun geesteskind, enkele dappere uitzonderingen niet te na gesproken. Ook koningin Elisabeth (waarover verder meer) zag zich ertoe verplicht zich "gedeisd" te houden, terwijl haar zoon koning Leopold III zich nog in SS-gevangenschap bevond en vervolgens in ballingschap in Zwitserland, zelf ook al belast en beladen met "verdachtmakingen", een voorbode van de koningskwestie die in 1950 het land in rep en roer zou zetten. Kardinaal Van Roey en het episcopaat verkeerden zo ongeveer in het zelfde geval : in die naoorlogse opgehitste sfeer was het niet erg raadzaam "zijn stem te verheffen", ook al zijn sommige priesters (zoals in Oostende de rechtlijnige pastoor De Meester) hiervoor niet teruggeschrokken. Maar repressie en epuratie hebben *uiteindelijk* in de rangen van Winterhulp weinig of geen slachtoffers gemaakt (althans toch niet strafrechtelijk), heel eenvoudig omdat geen bewijzen van daadwerkelijke collaboratie konden aangevoerd worden, doch, integendeel, aan de organisatie en zijn vele onbaatzuchtige medewerkers en milde schenkers veeleer een vorm van nationale erkentelijkheid had moeten worden toegekend ! Maar ja, ondank is 's werelds loon ... (en dat wist men reeds sedert en na W.O.1).

Als een teken van tegenspraak publiceerde "De Gazet van Antwerpen" op 16 december 1944 (dus nauwelijks drie maanden na de bevrijding) volgend veelzeggend bericht : "De h. Ronsse, Minister van Binnenlandse Zaken, maakte donderdagavond langs de radio bekend dat de Regering het afgeschafte Winterhulpwerk terug in voege heeft gebracht. Alhoewel dit bericht ophefmakend is, en ongetwijfeld verwondering zal baren, kunnen we met recht en reden de herinvoering van Winterhulp, die naar alle waarschijnlijkheid zal herdoopt worden, verheugenswaardig heten. Inderdaad, duizenden behoeftigen die door de afschaffing van Winterhulp van alle hulp verstoken bleven, zullen nu weer in de mate van het mogelijke geholpen worden. De bekendmaking van de h. Ronsse is, op de keper beschouwd, een schuldbekentenis der Regering, die zich tijdens de moerlemeie dagen der bevrijding heeft laten beïnvloeden door de opgezweepte openbare opinie die al wat onder de bezetting werd opgericht, als Duits bestempelde. Het vervult ons met vreugde dat het de Regering niet aan moed ontbreekt en haar fouten durft erkennen. Een in eer herstelde Winterhulp, gezuiverd van de verdachte elementen, zal terug de schrijnende wonden van ontelbare stakkerds lenigen". Dit ter illustratie van het feit dat de uit Londen teruggekeerde regering zich geplaatst zag tegenover een echt dilemma : ofwel Winterhulp definitief afschaffen, ofwel - bij ontstentenis van enig bruikbaar alternatief - de instelling (eventueel onder een andere naam en vorm) voorlopig opnieuw in werking stellen. Dit dilemma zou overigens nog lang nawerken, zoals hierna ook nog zal aangetoond worden.

In de bekende en geliefde liederencyclus "Die Winterreise" van Franz Schubert staat in het lied "Der Leiermann": "... und mit starren Fingern dreht er was er kann". Inderdaad, tijdens die aanslepende "winterreis" bespeelde Winterhulp - spijs bar winterweer - voortdurend zijn draaiorgel, waaruit voor die tijd toch wel opwekkende deuntjes te voorschijn kwamen, ook al was het soms "met verstarde vingers", maar "hij deed wat hij kon". Is er een mooier eerbetoon dan dit mogelijk ?

Winterhulp verdween als organisatie maar de samenstellende organisaties en verenigingen bleven voortbestaan en hernamen hun vooroorlogse werking en zelfstandigheid. Het doek was gevallen over een andere episode en aspect van de geschiedenis van het dagelijks leven tijdens de bezetting. Eerherstel en erkentelijkheid zijn uitgebleven, mede door het hardnekkig "veto" omtrent eventuele amnestie (die trouwens, in het geval van Winterhulp, zelfs niet eens aan de orde was). Dit land blijft in elk geval een zeer moeilijke nalatenschap achter zich aan slepen ! *Vita brevis, ars longa ...*

### **Winterhulp in Oostende**

In Oostende kon de plaatselijke afdeling van Winterhulp grotendeels terugvallen op de ervaring en de verworvenheden van al het gelijkaardige dat tijdens de *vorige* bezetting vrij succesvol was

ondernomen ten bate van de lokale noodlijdende bevolking (voor meer details hierover, zie mijn in "De Plate" gepubliceerde studie over de voedselvoorziening in Oostende tijdens W.O.1). Dit is een *belangrijke* vaststelling, want een dergelijke werking - en dat wordt vaak onderschat - vergt nogal wat specifieke "know how" en valt dus niet zo maar uit de lucht. Je doet immers niet "zo maar" aan liefdadigheid en hulpverlening! Ook is het zo, dat "de helden van toen" (ofschoon nooit als dusdanig erkend en eigenlijk al vergeten) zo kort na het vorig "Duits bezoek" veelal nog in leven waren en, al was het maar als "éminence grise", nog nuttige raad en bijstand konden verlenen. Al bij al dus een gunstige en veelbelovende "voedingsbodem" voor het opstarten van een plaatselijk initiatief.

Voorzitter van "Winterhulp, Afdeling Oostende", was de h. A. VANDE MALE, bijgestaan door Dr. VAN DEN DRIESSCHE, "hoofd der spijshuizen", en de h. D. UREEL, "belast met de hulp aan geteisterden", evenals de h. J. DEVRIENDT, "bestuurder van de volkskeuken". Er waren verschillende "spijshuizen", waarvan de belangrijkste gelegen was in "Tehuis Leopold III", Christinastraat 26. In de volkskeuken werd dagelijks ongeveer duizend liter soep, 700 maaltijden en 300 porties stampot bereid, een hele onderneming! Het was geen "haute cuisine" maar wel gezonde kost naar ieders smaak.

Winterhulp vond in Oostende al vlug een positieve weerklank bij de bevolking, die de werking van "het Komiteit" tijdens W.O.1 nog vrij vers in het geheugen had, en die dan ook niet ging zeveren over "what's in a name?". Omdat hier vooral het Geheim Leger actief was en in mindere mate het (links) Onafhankelijkheidsfront, zijn er vrijwel nooit verdachtmakingen verspreid tegen Winterhulp, ook al raakten sluikblaadjes van het O.F. af en toe tot in Oostende. Opmerkelijk is dat Louis Major (toen ondergedoken in of rond Antwerpen) in zijn wijd verspreide en "gezaghebbende" sluikkraant nooit Winterhulp heeft aangevallen. Voor vooraanstaanden - van welke strekking ook - was er dus *geen enkel bezwaar* om toe te treden tot de inrichtende overheid en/of het bestuur van de Oostendse afdeling. Alles speelde zich moeiteloos en spontaan af in een sfeer en een (nog jonge) traditie van burgerzin en verantwoordelijkheidszin *in crisistijd*, waaraan nu *terug* werd aangeknoopt, ook al wist en besepte men dat je daarvoor *achteraf* niet veel op dank of erkentelijkheid moest rekenen!

Het is verheugend dat in Oostende reeds sedert de "belle époque" een dergelijke mentaliteit en goede geest zich gestadig en onwrikbaar heeft ontwikkeld, ondanks het feit dat van *officiële* zijde hiervoor nooit veel waardering werd opgebracht (tenzij het ergens in een politiek kraam paste). Oostende is en blijft een *duale* samenleving, met enerzijds "une Ostende profonde" waarin zich "in de diepte" op allerlei vlakken vaak interessante en boeiende evoluties afspelen, ... en anderzijds het officiële Oostende, al sedert het Piers tijdperk continu aangevreten door een paternalistische "top-down"-mentaliteit (met kruisbestuiving tussen overheid en privé sector), die feitelijk haaks staat op wat een echt stedelijk participatief beleid zou moeten zijn. Wel is er nu een begin van "bottom-up" benadering met zelfs een aanzet tot externe communicatie. Tegen die erg dubbelzinnige houding moeten protest- en actiegroepen en andere "wakkere burgers" bestendig de alarmklok luiden opdat nog een of ander erfgoed (materieel of immaterieel) zou bewaard blijven! De stadskrant "De Stoeten Ostendenaore" is al lang verdwenen ... maar is "spiritueel" eigenlijk nooit weggeweest! Of zoals Sylvie Vartan in 1966 ooit klaaglijk zong: "Il y a *deux filles en moi*, celle qui chante la joie, *et celle qui pleure tout bas*. Pour les deux j'ai de la peine, mais *leur amour est le même*". Poëtisch en lyrisch gesteld, maar toch erg duidelijk en herkenbaar, nietwaar? *Il y a deux filles en moi* ...

De Oostendse afdeling van Winterhulp heeft zich toen reeds vanaf 1940 al vlug toegespitst op "kinderwelzijn", vooral via de scholen, dus ten bate van opgroeiende kinderen. Zoals eerder vermeld, was de (weezinwekkende!) lepel levertraan op school, hiervan een belangrijk "ingrediënt". Ook de bedeling van extra-steenkool in de gure wintermaanden werd door de



bevolking zeer gewaardeerd. Door "sociale assistenten avant la lettre" werden schrijvende sociale gevallen opgespoord waar hulp en bijstand dringend nodig waren. Maar om hiervan nu nog de lokale geschiedenis te gaan schrijven, is het intussen te laat geworden, want de laatste ooggetuigen zijn allengs verdwenen, zelfs al ging het oorspronkelijk om een vrij groot aantal medewerkers en betrokkenen. Vandaar dan ook moet dit laattijdig relaas hier dan noodgedwongen beperkt worden tot deze zeer summiere vermeldingen. Overigens ging het nadien voor buitenstaanders slechts om "les choses de la vie", weinig of niet spectaculair en niet zo direct iets dat tot de verbeelding spreekt ... maar toen voor de belanghebbenden toch wel belangrijk en soms zelfs van vitaal belang. Een Duitse auteur omschreef dit treffend als volgt : "Sogar grandioses Scheitern wird gern beschrieben, aber die krauchende Existenz hat naturgemäss wenig Anhänger!" (zelfs een grandioze mislukking wordt graag beschreven, maar het kruipend voortbestaan vindt van nature weinig bijval). Doch al wie eventueel hierover nog wat meer weet te vertellen of enig beeldmateriaal bezit, mag zich steeds aanmelden bij de auteur of bij het bestuur van "De Plate". En "op de valreep" is hier tot op heden - soms vanuit een onverwachte hoek - reeds een en ander toch nog opgedoken in verband met andere thema's, met nadien telkens een uitvoerige "naklank" in "De Plate". Ja, waarom dan ook hier niet ? Wie weet ?

### **Een koningin op bezoek in een bezet Oostende**

Koningin Elisabeth was de "opperste beschermvrouw" van Winterhulp-België, en zij liet dat ook zeer duidelijk en daadwerkelijk blijken! Zo ging zij regelmatig op bezoek bij lokale afdelingen om zich ter plaatse te vergewissen over de reële noden en de manier waarop hieraan werd tegemoet gekomen (in tegenstelling tot haar "krijgsgevangen" zoon, beschikte zij wel over een grote bewegingsvrijheid, zij het onder discrete Duitse bewaking). Dit was telkens een echt *werkbezoek*, zonder protocol en zonder veel franje, hoezeer de plaatselijke dignitarissen zich soms ook poogden uit te sloven in een tijd toen men nog plat op zijn buik lag voor al wat "koninklijk" was. Zij trok hiervoor dan ook telkens een volledige dag uit, met een programma dat dikwijls nogal overladen was. 's Avonds keerde zij dan, na een lange en goed gevulde dag, moe en tevreden huiswaarts (of kasteelwaarts), met vermoedelijk reeds een ander werkbezoek in het achterhoofd. Op te merken valt dat haar pogingen om ook via Winterhulp hulp te bieden aan in materiële nood verkerende joden, steeds botste op tegenstand van de *Militärverwaltung* (die zelf ook "geschaduwde" werd door de Gestapo). Wat zij zelf allemaal deed, was dus niet ongevaarlijk, doch het kon haar blijkbaar niet deren en onverstoortbaar zette zij haar activiteiten voort, misschien erop rekenend dat niet alleen haar hoge rang en stand maar ook haar afkomst (als Beierse prinses von Wittelsbach) haar enigszins beveiligde voor "ondoordachte" interventies vanwege de Duitsers. In ieder geval werd zij tijdens de bezetting nooit verontrust, ofschoon zij meermaals discreet is tussengekomen voor in het nauw gedreven landgenoten (joden, verzetslieden, arrestanten, gijzelaars, e.d.), wat uiteraard bij de Duitsers (en vooral bij de Gestapo) niet steeds in goed aarde viel ! In "Der Untergang" stelt historicus Joachim Fest : "De grenzeloze wil tot *destructie* was de *eigenlijke* waarheid over Hitler en zijn volgelingen". Over die vernietigingsdrang zal zij zich allicht geen begoochelingen hebben gemaakt, maar "trotzdem" heeft zij nooit echt willen berusten in deze mensonterende gang van zaken. En dat kolossaal spoor van dood en vernieling trok Hitler uiteindelijk tot in Berlijn ... en tot in zich zelf ! Maar zij zelf trok een totaal ander spoor !

In 1942 (op zondag 2 augustus) werd ook Oostende vereerd door dit hoog bezoek, des te meer in het oog springend omdat Oostende - nochtans normaliter gewoon aan veel hoog bezoek - nu in oorlogstijd, en bovendien in het "Sperrgebiet", voor al wat koninklijk was uiteraard evengoed op een andere planeet had kunnen thuishoren! Van dit uitzonderlijk bezoek is bij "De Plate" een omstandig verslag bewaard gebleven. Het is hier niet de bedoeling om, binnen het beknopt bestek van een vervolgsérie, hierover speciaal in het lang en het breed uit te weiden. Laten wij enkel stellen, dat dit "werkbezoek" in Oostende toen een diepe indruk heeft nagelaten, vooral eigenlijk ook omdat de bezettende overheid blijkbaar ermede had ingestemd dat, in volle oorlogstijd en dan

nog in een afgesloten oorlogszone, een koningin - intussen behorend tot een opzijgeschoven instituut - quasi officieel en met een grote bewegingsvrijheid een bezoek kwam brengen aan een bezette stad. Ofschoon "incognito" (?), was zij bij dit bezoek aan Oostende toch vergezeld van Nationale Voorzitter Winterhulp P. Heymans, Voorzitter Winterhulp - West-Vlaanderen Prof. Dr. Sebrechts en Directeur-Generaal Winterhulp J. Ceuterick. Voor Oostende toen alleszins een memorabele dag !

Zij was weliswaar meertalig (een "must" in de opvoeding van koningskinderen) doch heeft na haar huwelijk het Nederlands nooit onder de knie gekregen (overigens destijds in de koninklijke familie zeker niet uitzonderlijk, zelfs bij "autochtonen"! ). Het taaltje dat moest doorgaan voor "Nederlands" was bij haar een mengelmoes van (vooral) Duits en Nederlands, en dat was dan - zeer tot haar spijt - wel een handicap bij haar contacten met de gewone man en vrouw in Vlaanderen. Toen zij in 1964 de IBIS-jongens uitnodigde voor een Kerstfeestje op haar kasteel Stuyvenberg, werd zij door een IBIS gelegenheidskoortje vergast op enkele kerstliedjes. De glunderende directeur en dirigent Robert Coelus werd door haar hartelijk gefeliciteerd met als aanspreektitel "Herr Kapellmeister". Het mocht dan in het Duits zijn, maar welke Oostendenaar werd ooit op die manier aangesproken?

## Besluit

Spijts alles is Winterhulp-België *uiteindelijk* de geschiedenis ingegaan zonder ook maar enig stigma van collaboratie of zelfs maar "inschikkelijkheid" tegenover de bezetter, in oorlogstijd ongetwijfeld een niet geringe prestatie! Het tegendeel zou alleszins een groot onrecht geweest zijn, niet in het minst ook ten aanzien van de talloze onbaatzuchtige medewerkers en donors. Dat tot dusver een vorm van "nationale erkentelijkheid" is uitgebleven (en voorzeker ook zal uitblijven) is in die typische Belgische context eigenlijk geen erg, omdat niemand in dit land hieraan nog zwaar tilt of zich over dergelijke kwesties nog wil opwinden, ... tenzij sporadisch wel eens vrij uitbundig in het Parlement (evenals in bepaalde media), maar dan duidelijk omwille van louter partijpolitieke redenen. Recente geschiedenis is en blijft bij ons een onafgewerkt verleden, of, beter gezegd, een "onverwerkt" verleden. *So let it be, ... and who cares ?* En intussen draait de wereld toch maar verder.

Van groter belang is het kapitale feit dat wij *ook vandaag* nog **lessen** kunnen trekken uit de werking van Winterhulp, ten gronde een noodzakelijke *complementaire* werking ten aanzien van de NLVC en de Ministeries van Landbouw, Sociale Voorzorg en Volksgezondheid. Als civiele crisis manager "Food & Shelter" bij de NATO/CECC heb ik mij destijds hierdoor laten inspireren om *toen reeds* in het crisisbeleid tevens het accent te laten leggen op veelal verwaarloosde "randverschijnselen", zoals het goed doordacht opvangen van bejaarden, zieken, gehandicapten, baby's, opgroeiende kinderen, zwangere vrouwen ... en helaas ook aangepaste psychische slachtofferhulp voor verkrachte vrouwen, vooral na de uitwassen in ex-Joegoslavië, met vrouwen van wie bovendien man en zoon (of zonen) waren vermoord (zoals in Srebrenica), een ultieme waanzin die niet alleen nabestaanden maar ook hulpverleners nooit meer loslaat! Zelfs in onherbergzame gebieden en in moeilijke klimatologische omstandigheden was civiele NATO hulpverlening snel ter plaatse (vanzelfsprekend met militaire begeleiding en logistieke omkadering), veelal nog vooraleer andere gespecialiseerde hulpverleners, meer bepaald het Internationale Rode Kruis, het UNO Commissariaat voor de Vluchtelingen of NGO's, eerste hulp konden komen bieden. Nood dwingt wet, en dan moet je wel oog hebben *voor het geheel*, incl. bepaalde "randverschijnselen", *ook* wanneer die normaliter onder de bevoegdheid van *andere* organismen vallen. Want wie zal je daarvoor terugfluiten ? Het gaat telkens om heel wat meer dan enkel het massaal, snel en deskundig aanvoeren of droppen van "food & shelter", want het gaat tenslotte *om mensen*, zonder enig onderscheid, en met *apart* ook de nodige aandacht voor de zwakkeren, en dat doorgaans in een *spoedeisende* en zeer moeilijke situatie.

En dat is bij uitstek de les die wij *ook nu nog* kunnen trekken uit de werking van Winterhulp. Want *ook toen* was de toestand ongeveer gelijkaardig : de NLVC e.a. wisten weliswaar (gelukkig maar!) het plaatje grotendeels in te vullen, maar “aan de rand” waren er niettemin vaak schrijnende situaties die eveneens schreeuwden om hulp en bijstand, maar dan wel op een aangepaste en doeltreffende manier. In Oostende, wanneer men plots en dringend bijstand nodig had, zei men nog jaren na de oorlog : “Ja, je peinst toch zeker nie dat ‘k zou moeten gaan naar Wienterhulpe ?” . Men zei het al schertsend ... “maar al lachend zegt een zot de waarheid”.

En “pour la petite histoire” : Officieel zal dit allicht nooit worden toegegeven, maar - zo kort na de oorlog - tijdens de Korea-crisis in 1950 (en zeer concreet het begin van de Koude Oorlog), kon men voor het toen *dringend* tot stand brengen van een nieuw en doeltreffend veiligheidssysteem, zich *logischerwijze* en louter *pragmatisch* enkel laten inspireren door het *enige model* dat recent zijn sporen reeds verdiend had, en dat was - hoe kon het toen ook anders ? - die verketterde NLVC en Winterhulp ! Het toen *dringend* opgericht *horizontaal* netwerk van specifieke departementale diensten voor civiele preventie en defensie, met als leidend en overkoepelend orgaan een Nationale Veiligheidsraad bij de Diensten van de Eerste Minister, was hiervan kennelijk “pour copie conforme”.

Logischerwijze en onvermijdelijk kwamen in dit netwerk weerom “acteurs” opduiken uit een nog zeer *recent verleden*, ... doch voorzeker niet om die reden maar heel eenvoudig omwille van hun onbetwistbare expertise, kennis en ervaring. Opnieuw dus (spijs repressie en epuratie) veelal *dezelfde* personen,... maar nu met een ander “petje” op! Ook al moest je hen soms zoeken achter tralies of in een of ander verdomhoekje ! Want het was andermaal oorlog, zij het nu wel een “Koude Oorlog”, en “à la guerre comme à la guerre ...”. De homogene CVP-regering die toen (eenmalig en uitzonderlijk) is aangetreden in de nasleep van de koningskwestie, heeft dan ongetwijfeld een en ander mede mogelijk gemaakt omdat geschorste ambtenaren (van de Ministeries van Landbouw en Economische Zaken) terug in dienst mochten komen. Trouwens, wat hadden zij eigenlijk misdaan?? Minister Pholien had het over “Une justice de rois nègres”. Overigens had die CVP-regering (of welke regering dan ook) in de gegeven omstandigheden toen geen enkel alternatief. Vanuit de oppositie werd hiertegen scherp gereageerd (“ze gaan de zwarten weer opvissen!!”), maar de Russische dreiging werd overal aanvoeld als zeer reëel (en intussen is er blijkbaar nog niet veel veranderd!).

Misschien is dit een verklaring voor het feit dat “men” in bepaalde kringen dit veiligheidssysteem nooit echt heeft willen aanvaarden, nooit ervoor de nodige middelen (hoe gering ook) heeft willen verschaffen, en na de Koude Oorlog heel dit netwerk een “zachte dood” heeft laten sterven, ... om nu opnieuw te gaan beseffen dat wij eigenlijk nog steeds (en wellicht meer dan ooit) een degelijk functionerend veiligheidssysteem nodig hebben. Terzake en ter illustratie, zal het de aandachtige lezer misschien interesseren dat hierna een dubbel foto wordt afgedrukt, een “tweeluik” dat ,via een concreet beeld , de flexibele *synergie* poogt weer te geven tussen een traditionele hiërarchische en *verticale* structuur binnen een Ministerie, en anderzijds de *direct* hierop gerichte veiligheidsdienst binnen een *horizontaal* netwerk (met “uitlopers” tot diep in de privé sector), *beiden* “belichaamd” in *één* en *dezelfde* verantwoordelijke topambtenaar “à double casquette”, meer bepaald: “bovengronds” (in “normale” tijden): de *publiek* bekende overheidsdienst (hier in casu het Ministerie van Landbouw en Visserij), én “ondergronds” (crisismanagement, nucleair rampenbeleid, beveiliging voedselketen, rantsoenering, preventie bio-terrorisme, externe en interne beveiliging, noodhulp, “international crisis net working” & “Stay behind”): hierbij direct aansluitend de niet-publiek bekende dienst (*top secret*) voor civiele preventie en defensie (nauw verbonden met de Nationale Veiligheidsraad en met NATO/CECC) , dit alles resulterend in een *modern overheidsmanagement* dat *te allen tijde* optimaal en vlot kan functioneren ten bate van de bevolking (in casu hier: de voedselvoorziening). Wel “handig” in de “Koude Oorlog” was ook het feit dat “bovengronds” tegelijk een ideale “dekmantel” was voor “ondergronds”. Dit soepel



werkend systeem was volledig gebaseerd op onbezoldigde volontaire inzet, ook vanuit de privé sector, en bijgevolg gedreven en gemotiveerd ... en was dus zeker geen geldkwestie maar eigenlijk vooral een kwestie van *politieke wil* . Het heeft - tot ieders verbazing en ondanks alle mogelijke feitelijke tegenwerking - een halve eeuw (1951/2000) kunnen stand houden, vooral dankzij de daadwerkelijke steun en medewerking van de Belgische legerleiding (voor wie militaire én civiele defensie uiteraard één geheel vormen) ... doch schijnt nu ongeveer sedert Pasen 2015 (“feest van de opstanding uit de doden”) *ergens* een nieuw leven te zijn begonnen. *Ship ahoy!*

=====

Winterhulp mocht dan in W.O.2 gedurende vier lange jaren eigenlijk zelf ook een barre “winterreis” hebben doorgemaakt ... maar kwam uiteindelijk niet “van een kale reis terug”. Al is dat tot vandaag voor velen nog niet zo duidelijk of zelfs volslagen onbekend. Vandaar dit alleszins niet onbelangrijk “toemaatje” in deze vervolgserie. Want onbekend is onbemind (en dat geldt niet alleen voor Winterhulp maar ook voor zijn al even miskende opvolgers). En in de woelige geschiedenis van België zijn er reeds al te veel dergelijke gevallen, tevens oorzaak van allerlei misverstanden en aanslepende onenigheden, ... met uiteindelijk allerminst een “win/ win situatie”! Voor het overige, “de minimis non curat praetor”.

(wordt vervolgd)



↑  
**CONTRAST!!**  
 ↓ (1942)



Propaganda voor het Oostfront

RANTSOENZEGELS  
(1943)



1a	2a	3a	4a	5a	6a
1b	2b	3b	4b	5b	6b
7a	8a	9a	10a	11a	12a
7b	8b	9b	10b	11b	12b
13a	14a	15a	16a	17a	18a
13b	14b	15b	16b	17b	18b
19a	20a	21a	22a	23a	24a
19b	20b	21b	22b	23b	24b
25a	26a	27a	28a	29a	30a
25b	26b	27b	28b	29b	30b
31a	32a	33a	34a	35a	36a
31b	32b	33b	34b	35b	36b



Rantsoeneringszegels



Gratis maaltijden voor behoeftigen





“Nalatenschap “ van NLVC/Winterhulp: crisismanagement als een “Janus met 2 gezichten”:  
*bovengronds & ondergronds (1951-2000)*